

Atskaite par dalību COPA – COGECA un EK darba grupā

Piens un piena produkti

4.-5. martā 2020., Briselē

Sanāksmē piedalījās LZF eksperte Silvija Dreijere.

1. Eiropas Zaļais kurss un “No lauka līdz galdam” sistēma

No lauka līdz galdam – balstās uz 3 pīlāriem:

- ekonomika;
- vide;
- sociālais.

Ir jāražo klimatam draudzīga, kvalitatīva un droša pārtika. Te liels uzsvars ir uz bioloģisko daudzveidību, bioloģisko lauksaimniecību un īpaši uzsverot – atbildīga antibiotiku lietošana. Attiecībā uz bioloģisko ražošanu ir ļoti ambiciozi plāni, bet COPA-COGECA Bioloģiskās lauksaimniecības darba grupas vadītājs nāks klajā ar savu pozīciju. Šie izaicinājumi ir jāievērtē visā pārtikas ražošanas ķēdē. Ir jāsamazina pesticīdu, minerālmēsļu un antibiotiku lietošana ES. Grafiski sistēma “No lauka līdz galdam” ir attēlota zemāk redzamajā attēlā.

2. Klimata pārmaiņas un atgremotāji

COPA-COGECA ir sagatavojuši pozīcijas dokumentu un tas ir pieejams lietošanai. Tas, ko akcentē, praktiski viss norāda, ka emisiju aprēķinos ir jāiekļauj oglekļa uzkrāšanās zālajos. Ir ziņa, ka to mēģinās iekļaut. Liellopi rada 5-6% no visām SEG emisijām pasaulē. Pat, ja likvidētu visus liellopus – pasauli ar to “zaļi” domājošajiem izglābt neizdosies. Ir jādara arī pārējām nozarēm, ne tikai lauksaimniecībai.

Politiski, kā efektīvs pasākums tiek atkal atzīmētas specifisku lopbarības piedevu lietošana, kaut gan lielākajā daļā valstu tas nemaz neparādās kā rekomendējama pasākums, īpaši valstīs, teritorijās, kur dzīvnieki iet ganībās.

3. Sarunas ar pasaules valstīm

Lielbritānija – ir 3.pasaules valsts un ir pārejas periodā, lai pielīdzinātos PTO prasībām, robežas, robežkontroles u.t.t. Pārrunas sākas un būs daudzi raundi. Abas valstis publicē sarunu direktīvas, mērķus, pozīcijas. ES pozīcija ir līdzīga vadlīnijām, kas bija izstāšanās sarunām. Ja nevienosies par sarunu pagarināšanu līdz 1. jūlijam, tad tās šogad arī būs jābeidz. Runa ir par tarifu kvotām, brīvās tirdzniecības līgumu u.c. Ja sarunas netiks pagarinātas, tad tas būs smagi piena nozarei, jo neredz iespēju tik īsā laikā gudri vienoties. ES piena lopkopībai tas ir svarīgs tirgus.

Piemēram, zivsaimniecība un zvejniecība būs būtisks temats sarunām.

4. Brīvās tirdzniecības līgumi

Ir problēmas ar **ASV līgumu**. Ja ir kādas precīzas ziņas, kas nedarbojas vai traucē tirdzniecībā ar ASV, tad ir jāiesūta uz COPA-COGECA. Pasaulei ASV vajag vairāk, nekā ASV vajag pasauli. Piena produkti ES un ASV līgumā ir mazas daļas vēl mazāka daļa, ko kopējos tirdzniecības apjomos pat nevar ieraudzīt. Tā ir realitāte.

Vjetnama – apstiprināts ES Parlamentā un līgums ir izdevīgs ES piena nozarei.

Austrālija – piens ir jutīgo produktu sarakstā.

Jaunzēlande – attiecībā uz pienu un aitām ES ir ambīcijas un ievēros stingrāku pozīciju kā attiecībā uz liellopa gaļu.

MERCOSUR – COPA-COGECA neatbalsta līguma piedāvājumu, tieši atšķirīgo labturības prasību dēļ, īpaši, Brazīlijā. Pirms tam ir nepieciešams tehnisks līgums un tad šis līgums ieies izskatīšanai juristiem un tulkošanai uz dalībvalstu valodām, tad ratificēšanai Parlamentos. Un tad Eiropas Parlamentam tikai apstiprināt bez iespējām mainīt tekstu.

5. Corona vīrusa ietekme

Piena nozarē produkti kustās pat uz Ķīnu, ir vietas, kur nedaudz mainās cenas, bet nebūtiski. Energoresursiem ir nedaudz kritusies cena, jo Ķīnā patēriņš samazinājies. ASV melnajā sarakstā iekrita arī daži piena produkti. Iespējams kaut kādi īslaicīgie izņēmumi kaut kuriem arī piena produktiem, bet šie mini-līgumi ir īslaicīgi (līdz 4 mēnešiem).

6. Paaudžu maiņa

CEJA jauno lauksaimnieku organizācija, kas dibināta 1959.gadā un pašlaik tajā 23 dalībvalstu organizācijas. Jaunie lauksaimnieki kā galvenās problēmas atzīmē zemes pieejamību, zemes cenu, kredītu un kredītnodrošinājumu pieejamība.

Beļģijā - ir speciālas komandas 3 cilvēku sastāvā, kas dotas uz saimniecībām, lai virzītu saimniecību pārņemšanas gaitu. Latvijas prezentāciju - skatīt pielikumā.

7. Tirgus situācija

Decembrī piena cena ES bija pēdējo gadu decembra zemākajā punktā 35 centi, Latvijā cena bija +0,4% pret 2018. gada decembri. Piena pulvera cena ir salīdzinoši augsta.

Piena ražošana uz vienu iedzīvotāju – visvairāk saražo Īrija.

+52 t. tonnas sviesta eksports, kas ir rekords realizēto apjomu ziņā. No marta sākās eksporta straujais pieaugums. Siera eksporta pamatvalsts ir Japāna, pēc tam ASV. 2019. gadā no kopējā saražotā daudzuma eksportēja 8,5 % siera, 8,7% sviesta. Eksports piena produktiem pieaudzis par 14% 2019.gadā. Piena ražošana 2019. gadā ir bijusi stabila, tāpat kā cenas.

8. Tuvākā perspektīva

Pielikumā skatīt prezentāciju (Short team Outlook). Govju skaita un ganāmpulku samazināšanās palēnināsies -0.5%, bet piena ražošana turpinās pieaugt +1,1%. Visizdevīgākā ražošanas kombinācija ir siers+sviests+ sūkalas, pagājušajā gadā izdevīgumā strauji uz augšu ir pagājusi kombinācija krējums+vājpiena pulveris, bet vienalga siera kombinācija nodrošina visaugstāko cenu pienam.

Svaigpiena un jogurta patēriņš lēnām turpinās samazināties, bet izaugsme ir īpaši nišas produkti (paaugstināts proteīns, ražošanas apstākļi), pieaug krējuma patēriņš. Sieram ir stabila vieta un tas varētu būt alternatīvā olbaltumviela diētu dienās “diena bez gaļas”.

9. Cenu ziņošana

Ir izmaiņas normatīvajos aktos, kas iknedēļas cenu ziņošanā iekļauj krējumu, Mocarellas sieru un dzeramo pienu, kā arī ar taukiem (augu) bagātinātu piena pulveri. Ir precizēts definējums produktiem, lai ziņotās cenas būtu salīdzināmas. **Šie standartizācijas definējumi attiecas tikai uz cenu ziņošanu, nevis produktu ražošanas tehnoloģijām.**

Dzeramais piens paliek dzeramais piens un tam nekāda standartizācija cenu ziņošanā netiek noteikta. Katra dalībvalsts pati identificēs sev tipiskāko pienu un dos ES savu aprakstu, skaidrojumu, lai kopumā tos var salīdzināt. Attiecībā uz ar taukiem bagātinātu vājpiena pulveri gan tiek noteikta precīza definīcija standartizācijai cenu ziņošanai. Pie ikmēneša

ziņošanas tiek iekļautas bioloģiskā piena cenas, kas iet uz pārstrādi. Cenu ziņošanas gala termiņš būs nākamā mēneša 25. datums.

10. KLP

Vēl nav pozīcijas, nav Parlamenta balsojuma, tāpēc arī KLP kavējas.

11. Skolas piena programma

Papildus informāciju skatīt pielikumā.

Apmēram 20 miljoni bērnu ir iesaistīti skolas piena programmā un nu jau visās valstīs ir ieviesta šī programma, kam 2018/2019 gadā ir izmantoti 71 milj.EUR (+9 milj.EUR pret 2017/2018 gadu). Pieprasījums 2020/2021 gadam ir 104,9 milj.EUR.

12. Zaļais kurss

Jaunās Komisijas lielā prioritāte. Tā attiecas ne tikai uz lauksaimniecību, bet uz lauksaimniecību visvairāk attiecas sadaļa no “No lauka līdz galdam” – šīs sadaļas lielākais dokuments ir procesā un būs gatava marta beigās. Bet galvenais samazināt ķīmikāliju, pesticīdu, minerālmēslu un antibiotiku lietošanu, un bioloģiskās ražošanas palielināšanu. ES ir vienīgais reģions pasaulē, kur kopš 90-tajiem gadiem ir SEG samazinājums, bet pēdējos gados arī mēs esam sākuši augšupeju emisijās. Tam ir nepieciešams jauns grūdiens, lai samazinātu, nevis palielinātu SEG veidošanos.

Izaicinājumi pārtikas ražošanas ķēdē – Bioloģiskā ražošana nav risinājums, bet tā ir tikai viena no iespējām. Saražotajiem produktiem ir nepieciešami pircēji par atbilstošu cenu. Jo ražošana ir dārgāka, kā konvencionālajā ražošanā.

13. Oglekļa neitrāla saimniekošana politika

< -40 % SEG pret 1990 gadu. A clean planet for All. The carbon farming solutions.

Tiek izstrādātas vadlīnijas oglekļa neitrālai saimniekošanai lauksaimniecībā ES, kurām ir jābūt pabeigtām novembrī. www.ecologic.eu ES līmenī domā par šo produktu marķēšanu. Integrēta zemes lietošanas kartēšana. Saimniecību kalkulatori, tiem ir jābūt saistītiem ar kopējām datu bāzēm, bet arī jābūt sasaistei ar nacionālo emisiju aprēķinu ziņojumiem.

Ir jāsamazina emisijas, bet vienlaicīgi jāveicina C piesaiste. Bet pārtikas ķēdē ir jāskatās tālāk, kur ir LIFE projekti par atbildīgām pārtikas izmantošanas shēmām, kas ir vērstas uz jauniešiem, skolas bērniem, kas ir nākotnes iedzīvotāji, lai veidotu viņu paradumus emisijām draudzīgus. Ir jāturpina augsnes menedžmenta zināšanu pilnveidošana, izpēte kā augsne uztver oglekli, kā šie procesi augsnēs darbojas.

Aplikāciju attīstīšana, lai zemnieki operatīvi var redzēt darbību ietekmi uz emisijām (FaST).

Augsnes auglības izvērtēšana visā ES, lai noteiktu barības vielu un citu elementu daudzumu dažādās augsnēs ES.

Atskaiti sagatavoja eksperte

Silvija Dreijere